

ZAGREB, listopada, studenoga 1991.

1.

Nakon što je dao odgovor i na posljednje od postavljenih pitanja, odložio je penkalu, te uzeo papir kako bi provjerio što je napisao. Iako je bio uvjeren u ispravnost i točnost svojih odgovora, ipak je, za svaki slučaj, u potrazi za mogućim propustom ili pak eventualnom nejasnoćom, pogledom prelazio lijepo i čitko ispisanim stranicama. No mjesta za bilo kakvu zabrinutost nije bilo. Zadovoljan, zaključivši da je sve u najboljem redu, malo se opustio, udobnije namjestio na stolcu i zatvorio oči. Vrijeme još nije isteklo.

U dvorani je vladala teška i pomalo zastrašujuća tišina. Ništa se nije čulo, ništa osim upornog šuškanja olovaka u dodiru s izmučenim papirima. Netko bi se tu i tamo kratko nakašljao, obrisao nos ili pak duboko uzdahnuo, nakon čega bi opet zavladala tišina. Tišina od koje je boljela glava, tišina od koje se koža ježila. Pritajena i upozoravajuća.

Nečija knjiga je tresnula o pod, razbivši jednoličnost i tišinu koja se poput staklenog zvona rasprsla u stotinu komadića, bezbojnih i oštih krhotina, razletjela prostorom i nestala. Iznenađen se trgnuo i otvorio oči. Pogled mu se susreo s pogledom profesorice koja se, i sama zatečena i ozbiljno uznemirena, naglo okrenula od prozora. Nekoliko je beskrajno dugih sekundi stajala nepomično, naočale su joj zbog prenagle kretnje kliznule do samog vrha nosa, pogledom klizeći po neprirodno poguntim glavama. A onda je, polaganom kretnjom ruke

namjestivši naočale, krenula u potragu, lov, za uzljezom koji je tako drsko i bahato upao u njezino carstvo tišine, poremetivši autoritetom uspostavljen mir. Mladić s čijeg je krila spuznula knjiga u hipu se sagnuo, te je vještinom akrobata gurnuo pod klupu. Dobacio je nezainteresirani pogled profesorici i nejahno, kao da se nije ništa dogodilo, nastavio pisati.

Počeo se spremati. Uzeo je knjige i papir s odgovorima, penkalu je stavio u džep košulje, te oprezno, da ne naruši tišinu, lagana koraka pošao prema vratima. Nije prošlo ni nekoliko minuta otkako ih je za sobom zatvorio, a u dvorani se začulo neko komešanje. Vrata su pod naletom brojnih studenata popustila i oni su, međusobno se nadvikujući i živo gestikulirajući, izjurili na hodnik.

"Daj mi pljugu, molim te, hitno mi je potrebna", pocupkivao je s jedne noge na drugu dok je posezao za tek načetom kutijom. Osmjehujući se prijateljovoj živčanosti, i sam je polako palio cigaretu.

"Moj prijatelju", zastao je da uvuče dim, "govorio sam ja tebi . . ."

"Joj daj, nemoj opet započinjati. Barem sada imaj malo obzira!"

"Jesam, govorio sam ti, upozoravao te, ali ti me nisi htio ni za živu glavu slušati."

"Poštedi me, k'o Boga te molim!" gotovo preklinjući će ovaj.

"Ma da, naravno, ima još cajta, tvrdio si samouvjeren, naravno da ima. Pa još je cijelih tjedan dana do ispita, čitavih tjedan dana! Za to vrijeme bi mogao i dva spremati, a kamoli ne ovaj jedan!"

"Vjeruj mi da katkada znaš zaista biti davež od čovjeka, živi davež!" piljio je u njega, očiju ispunjenih crvenilom i sve većim umorom, dok se oblačić bijelog dima oko njega povećavao, puneći hodnik mirisom Marlboro. "Samo da mi je znati koliko me još dugo zbog toga kaniš tupiti!"

"Ja tebe tupiti? Ja kanim tebe tupiti? Ni govora. Ja samo želim . . ."

"U redu, u redu, predajem se! Malo sam se preračunal, priznajem, i što sad? Što još hoćeš od mene?"

"Nisi se ti mogao preračunati jer nisi ništa ni računao. Tjedana dana, veliš. Hah!"

"Hah!" odgovorio mu je uz grimasu.

"Da, hah! Nije ti već bilo dosta? Mislio si da ćeš ovoga puta imati više sreće i proći na lijepe oči? E, naivčino jedna!"

"Zlobo ljudska, da zlobo! Zar se tako ponaša prijatelj, zar tako? Ja tu patim, a ti još likuješ! Kako možeš biti tako sebičan!"

"Ja sebičan? Tebi mora da su fakat neki šarafi poispadali iz glave. Toliko sam te, kako ti kažeš, bio tupio ako si možda zaboravio, da sam i sam sebi već počeo ići na živce, no ti i unatoč tome nisi trzao. Da, Tihomire, što se sada iščuđavaš? Samo si odmahnuo rukom i rekao ima još vremena na izvoz, ne gnjavi me, ohladi se malo, nigdje ne gori. A sada ga, bogami, i imaš!"

"Da mi je znati kakvo ti imaš srce! Ti u sebi nemaš nimalo ljudskosti, ni trunku samilosti, ti si . . ."

"I da znaš da nemam! Da te ne poznam tako dobro, i da ne vjerujem da ima ikakve šanse da se jednom urazumiš i dođeš k sebi, možda bih te i žalio. Ovako . . ."

"Goni se u vražju mater! Skupa sa svojim prodikama."

"Vidiš! Nisam li ti rekao? Ma koliko se čovjek trudio da nađe neko opravdanje za tebe i tvoje 'kulturno' ponašanje, ti se svaki put iznova potvrdiš. Upravo je nevjerojatno koliko ti je stalo da izigravaš nekog frajera."

"Tko mi se javlja? Ti si puno finiji od mene!"

"Barem ne dijelim svima oko sebe šakom i kapom, kao ti."

"Oh yes, mister Fini, yes, ti to ne radiš. Ruku na srce, ti to zaista ne radiš. Ti si fin kao da si iz Finske!"

"Moram priznati da ti je provala i pol, nema što. Odakle ih samo izvlačiš?"

"Ma ča ne kažete da ste ovdje", crvenih ušiju i svijetloljubičastih obraza probio se do njih, "cilo vas vrime tražim, a vi kanda ste u zemlju propali."

"O, sudbo zla, kaj sam ti ja jadan danas skrivio? Još mi je samo ovaj povrh svega falio", prošištao je Tihomir. "Nemoj, kolega, nemoj danas, sreće ti. Nisam baš pri dobrom raspoloženju."

"Ha? Za ča?"

"Za tvoje gluposti", srdito mu je odbrusio, "eto ti ča!"

"Ča je ovome danas, Dario?"

Odmahnuo je rukom.

"Ništa što već prije nismo imali prilike vidjeti."

"Tako, znači."

Dario mu je potvrdio kimanjem glave.

"Tako."

"Što tako?" skočio je Tihomir. "Što znači tako? Što vas dvojica mudrujete?"

"Dario", Ante će ne obazirući se na Tihomira i njegovo zanovijetanje, "vraćam ti skripta, i najtoplije na njima zahvaljujem. Sam Bog će ti za ovo jednoga dana platiti."

"Nema na čemu", nasmiješio se otpuhnuvši dim, i prihvatio skripta.

"Kakva skripta?! O čemu je ovdje riječ?" zgrabio ih je Dariu iz ruke.

"A, sada te zanimaju, a kad sam te pitao hoćeš li ih si iskopirati, nisi ih bio u stanju ni pogledati. Samo si ih u svom stilu odbacio. *To tebi ne treba!*"

"Šta?" zijevao je razjapljenih ustiju, na brzinu ih prelistavajući.

"Pitaj Antu ako meni ne vjeruješ."

"Je, je, istina je."

"Majku vam vašu, pa tu su . . . Sveca mu, ovo nam je pitanje ona zmija danas uvalila u testu!"

"Naravno, što misliš zašto sam ti ih gurao pod nos?" uzeo mu ih je natrag iz ruke.

Tihomir je zurio u njega. Nemoća i bijesan.

"Što mi to onda nisi bio rekao?!"

"Rekao sam ti, ali ti nisi slušao."

"*Kada?! Kada si mi to rekao?!*"

"Idemo, Ante", povukao je još jedan dim i ugasio cigaretu, "ovdje postaje zagušljivo."

"Čekaj! Čekaj da prvo razjasnimo stvari . . ."

"Nemamo mi što razjašnjavati", odbrusio mu je krenuvši za Antom.

"Pa to je ravno uroti! To je zavjera, zavjera! Protiv mene!" crven do usijanja tresnuo je opušak na pod i, zgazivši ga nogom, pojurio za njima. U svom trku je usput nekoga pokupio na hodniku te se, zamalo, zajedno s njime našao na podu.

". . . pazi kud ideš!" začuo je uzvik dok se pokušavao održati na nogama.

"Majku mu, što je to bilo?!"

Dok je usmjeravo pogled u pravcu iz kojeg je došao uzvik, uspio je vidjeti svoje kolege kako se udaljavaju od mjesta događaja, a onda je ugledao i nju.

"Što ne paziš malo kuda ideš, Tihomire", prekoravala ga je pogledom kupeći knjige s poda. "Tebi baš kao da je stalo da me jednoga dana pretvoriš u invalida."

"Pa otkud si se ti stvorila?!" iznenađeno joj se osmjehnuo i žurno pokupio ostale knjige s poda. "Ti naprosto baneš pred čovjeka!"

"Ma nije valjda da sam opet tako neugledna da me nisi vidio?"

"Naravno da nisi. Samo sam htio reći . . ." pogled mu je zastao na knjizi koju je držao u ruci. Pogledavši začuđeno Lidiju prokomentirao je, "*Erogena zona?* Philippe Djian? Zaboga, djevojko, što to čitaš?"

"Ništa posebno", prihvativši knjig, gurnula ju je među ostale, "Tatjana mi ju je posudila. Rekla je da je knjiga odlična, pa sam je zamolila da mi je posudi", slegnula je ramenima.

"I kakva je?"

"Knjiga? Nije loša, samo je malo previše, kako da kažem . . . Znaš šta. Ako si zainteresiran, mogu pitati Tatjanu da mi je još malo ostavi, pa da je i ti pročitaš."

"A ne, hvala. *Takve* stvari ja ne čitam. Mene zanima drukčija literatura."

"Sigurno nećeš?"

"Naravno da neću. Nego, mene zanima jedna druga stvar. Odakle se poznajete ti i Tatjana? Mislim, kako to da ste si tako dobre?"

"A to. Iz Vodnikove. Išle smo zajedno na njemački."

"I sada ste zajedno u pravu."

"S time da je ona godinu ispred mene", ispravila ga je.

"Vidiš, nisam to znao."

"Ne znaš ti još mnogo toga."

"Kako to misliš?"

"Da, mislim", osmjehnula se i, osvrnuvši se po hodniku, upitala. "Da je nisi možda negdje vidio? Htjela bih joj vratiti knjigu."

"Ne, nisam. Ali čekaj! Dođi", uhvatio ju je pod ruku. "Ako požurimo, možda ćemo ga još i uhvatiti."

"Koga?"

"Daria! Upravo ste se mimoišli."

"Nećemo valjda zbog jedne knjige sada trčati za njim? Uostalom, ja sam se dogovorila s Tatjanom da joj knjigu danas vratim, a tko zna kada će se njih dvoje vidjeti."

"Za to se ti ništa ne brini", nemilosrdno ju je vukao za sobom. "Slučajno znam da danas imaju sudar. A čini mi se . . . da ga i vidim. Tako je, to je on!" još više je ubrzao korak, tako da su posljednjih nekoliko metara gotovo pretrčali.

"Dario! Dario, stani!"

"Što hoćeš?" neljubazno se okrenuo prema njemu.

"Čekaj malo", zadihano će. "Ja neću ništa, ali mislim da Lidija ima nešto za tebe", namignuo joj je i, ostavivši ih same, prišao Anti koji je nekoliko koraka udaljen stajao postrani.

"Imaš nešto za mene?" upitao ju je dok mu je iza leđa dopirao prigušeni smijeh i cerekanje.

"I da i ne. Zapravo imam jednu knjigu koju bih danas trebala vratiti Tatjani, a kako nju nigdje ne mogu naći, Tihomir je mislio da bi joj ti mogao predati knjigu budući da ćeš, budući da ćete se danas vidjeti."

"OK, nema frke", nakratko pogledavši Tihomira, koji je bio na rubu smijeha, upitao ju je. "Koja je to knjiga?"

"Sigurno? Neće ti biti problem?"

"Čini mi se da bi bio veći problem ako bi još neko vrijeme ostala kod tebe", osmjehnuo se i pridržao joj knjige s kojima se hrvala tragajući za *Erogenom zonom*.

"I meni se tako čini", uzvratila mu je osmijeh, a s njime i knjigu.

U tom se trenu začuo grohot, i nastala je prava provala smijeha. Dario je, zatečen, bacio pogled na onu dvojicu koja su se grčila od smijeha, pa zatim na Lidiju koju je lagano počelo

hvatati crvenilo i obuzimati nelagoda, pa na knjigu, pa opet na onu dvojicu, da bi se na kraju zaustavio na Lidiji.

"Sve je u redu. Možeš je smatrati predanom", silio se da izmami osmijeh, dok je u sebi ključao.

"Da? Ah da, hvala ti, i nemoj se, molim te, ljutiti", kratko se osmjehnula i, okrenuvši se na petama, odjurila u unutrašnjost zgrade.

"Jednu riječ", približavao im se suženih kapaka, spreman da bljuje vatru, "zvuk da nisam čuo, ako ne želite da vas obojicu složim."

"Ali, ča sam ti ja učinija?" čudio se Ante.

"Rekao sam obojicu!"

"Ništa mu nisi napravio, što bi mu napravio?" odgovorio mu je Tihomir.

"Ali ča se onda ljuti na mene?"

"A ti se na njegovu mjestu ne bi ljutio kad bi na ovakav način doznao kakvu ti literaturu čita cura?"

"Bolje da čita i takvu, nego da je zaostala poput tebe", odgovorio mu je Dario.

"Ajde, pa ne bumo se sada valjda još i vrijeđali?"

"Čini mi se da je to bio tvoj izbor, a ne moj."

"Ma dobro, kaj se odmah ljutiš", pomirljivo će Tihomir. "Ja sam samo htio pomoći curi da . . ."

"Nije ti ovo prvi put da iz nekoga praviš budalu."

"Otkuda ti sad to?"

"Zanimljivo, a ja sam mislio da tebe ni najmanje ne zanima što ljudi pričaju o tebi."

"Što pričaju o meni?" s oprezom će.

"Popis je poduži. Ne bih ti ga mogao cijelog ovako stojeći izdiktirati."

"Hoćeš li mi bar onda reći od koga potječu priče?"

"Od Lidije, između ostalih."

"Molim?! Od nje?! Kakve priče?"

"Rekoh ti da je popis poduži."

"Ti zbilja mora da si nešto grdno zgriješio", prokomentirao je Ante.

"Ti šuti. Nisam raspoložen za zajebanciju. A ti, Dario, znaj da te ne puštam dok mi do zadnjeg slova ne izricitiraš sve k'o pjesmicu! Od prvog do zadnjeg."

"Drage volje, ali kao što i sam znaš, za nešto više od pola sata imam sastanak s Tatjanom."

"Možda. Možda ga imaš, možda ga imaš za sat, a možda ga nećeš ni imati! Sve ovisi o tome kak ćeš brzo recitirati."

"Ma daj, Tihi, pusti čovika na miru."

"Jesam li tebi rekao da šutiš?"

"A koji si ti vrag da bi ja tebi morao štitit?"

"Čmrlji, škrpino, oli ću te na gradele! Si me čuja?!"

"Kmetu! Škrpina se jede na brodeto oli . . ."

"Jebo te kmet!" lagano je udario Antu iza uha.

"Dosta već jednom", Dario je uskočio između njih. "A kad si ti već toliko nagnuo da čuješ ono što te zanima, vodi nas na cugu!"

"Purgeru jedan pokvareni!"

"Ako nećeš, ne moraš. Meni je svejedno."

Tihomir se krajnjim naporom suzdržavao da ne prokuha. Bilo mu je već svega dosta, a ova ucjena njegova najboljeg prijatelja samo je dolila ulje na vatru. Iskra ih je dijelila od pravog uragana. Promatrao je svoje kolege trudeći se da nađe neki znak poruge, ali nije uspio

u tome. Duboko dišući, polako je dolazi k sebi, i smirivao se. Na kraju je progutao i bijes koji ga je gušio, i odgovor koji mu je htio skresati, a i ponos koji je naglo izgubio.

Pročistio je grlo i tiho rekao:

"Idemo. *Tri šestice* su na dva koraka."

"Dakle, slušam te."

"Dakle, nemam ti što za reći", odgovorio mu je Dario.

"Dobijesa, što bi to sada trebalo značiti?!" udario je šakom po stolu tako da je umalo prolio Antin i svoj gusti i Dariovu kavu s mlijekom.

"To bi trebalo značiti to što i znači", ravnodušno će Dario. "Da ti nemam ništa za reći."

"Dario, ti to mene zajebavaš?"

"Pa . . . U svakom slučaju, nitko nije ništa loše pričao o tebi. Barem za sada ne."

"Seronjo! Zašto si mi onda lagao?!"

"Tako, došlo mi je. A zašto da ne? Isplatilo mi se ako ništa drugo. Barem si mi platio cugu."

"Ti si jedan najobičniji pizdek, znaš! Ni sanjao nisam da ćemo nakon svega dotle doći."

"Dokle?"

"Dotle da ću najozbiljnije posumnjati u tvoje prijateljstvo!"

"Pa, sumnjaš li u njega?"

"A nemam li već dovoljno razloga za to?"

"Nemaš. Nemaš baš nijednoga."

"Ne shvaćam te", zavrteo je u čudu glavom. "Ima trenutaka kad te zaista ne shvaćam"

"Neka te to ne zabrinjava, nisi jedini", široko mu se osmjehnuo. "I razvedri se već jednom! Izgledaš kao da su ti sve lađe potonule."

"Hm, ako danas nisu, za koji dan sigurno hoće."

"Sam si si za to kriv."

"Znaaam, ne moraš me stalno podsjećati", nahirivši glavu, pokušao je prijeteći izbuljiti oči, no ispao je i više nego smiješan. Vidjevši reakcije ove dvojice, i sam se nasmijao.

"Moram ti priznati, Dario, da si me stavio na prave muke. Kamen mi je pal sa srca kad si mi priznao da ona kokoš ipak nije ništa tračala o meni. Kamen!"

"Zašto sada kokoš?"

"Zar nije? Kaj nisi vidio kakve knjige ona čita? *Erogena zona*, Kriste nebeski! Kako može neko normalan čitati takve gluposti!"

"Hoćeš reći da je onda i Tatjana kokoš, i da sam ja kokoš?"

"Ne razumijem te. Govoriš u zagonetkama, čovječe!"

"To je Tatjanina knjiga, da te podsjetim. A ukoliko te zanima, i ja je kanim pročitati."

"Zezaš me!"

"Najozbiljnije ti kažem. I što imaš sada reći?"

Spustio je pogled, te otpio gutljaj soka. Poigravao se kapljicama koje su se prozirne caklile na rashlađenoj stijenci čaše, a potom mu se, skoro šaptom i još uvijek pognute glave, obratio.

"Ništa. Pa znaš i sam da nisam tako mislio. Barem ne za tebe i Tatjanu."

"A za Lidiju jesi?"

"Što mogu kad je kokoš! Tak plantavu i zmotanu žensku još nisam vidio! Da nema takvu karoseriju kakvu ima, bila bi totalni promašaj."

"Ipak smo uspjeli i do toga doći", zadovoljno će Dario.

"Do čega?"

"Hajde, Tihi, budi bar jednom u životu iskren prema sebi. Zašto jednostavno ne priznaš da ti se cura sviđa? Nitko ti se neće zbog toga smijati."

"Ti si lud! Otkud ti takve bedarije?!"

"Je, je i ja sam to vidio", oglasio se i Ante.

"Ma šta se ti javljaš!"

"Vidiš, i kolega je to opazio", nadopuni ga Dario. "Svi su toga svjesni, samo ti nisi. Samo na tebe još čekamo."

"Što je opazio?! Što vi opet mudrujete?!"

"Opazio sam kako se samo gledate! Gospe ti, ma svaki put kad se ona pojavi . . ."

"Dalmoš, dva prsta u zrak kad mi se ubuduće obraćaš! Kužiš?"

"Tihi, budi fer pa priznaj realnost . . ."

"Čmrlji, Dario, sad s ovim tu razgovaram."

"Da se znaš razgovarat, još bi ti čovik moga i povirovat."

"Škrpino, slušaj ti mene, dobro me slušaj! Poslušaj moj savjet za svoje dobro!"

"Još da mi ga ima ko i dat, a ne jedan najobičniji kmet!"

"Jebo te kmet!!!"

"I tebe škrpina!"

"Boga vam vašega . . ." pokušao se oglasiti Dario, ali ga je Tihomir u naletu ljutnje grubo ušutkao.

"Za tebe bi, *škrpino*, sada najpametnije bilo da zamahneš perajama i otpливаš! Bilo kamo, samo to učini. Možeš i do frontlajne¹ ak ti to čini zadovoljstvo, a ja te uvjeravam da bi i tamo bilo za tebe sada sigurnije, jer ak ti se meni digne tlak . . ."

"Ča? Ča će bit?"

¹misli se na liniju fronte

"Skupljat će ti dijelove od Zadra do Zagreba, jesi li me razumio? I četnici buju prema tebi postupali kak anđeli u odnosu na ono kaj bu te snašlo ak te se ja dohvatim!!"

Tihomir je posve izgubio kontrolu nad sobom. Razulareno je urlao, tako da je i glazba koja je glasno svirala bila potisnuta u drugi plan, a ljudi su se očitije negodojući namrgođenih lica okretali prema njima. Pogledi neprijateljstava kojima su ih sasipali nisu obećavali dobar rasplet, pa je Dario ono malo živaca što je uspio sačuvati sada upotrijebio kako bi pokušao malo smiriti situaciju.

Zgrabio je Tihomira za ruku, te mirnim, ali poput oštrice noža britkim tonom, progovorio.

"Slušaj, prijatelju. Kad si već odlučio drugima dijeliti ovako fine savjete, ne bi bilo zgorega da i sam poslušas jedan. Ni tebi, istini za volju, ne bi ništa falilo da se prošećeš do, kako ti kažeš, frontlajne, pa tamo ispušeš višak energije. Ovdje si već do te mjere podigao temperaturu da samo čekam kad će nas naglavačke izbaciti van! A plus toga bi i nešto korisno učinio, a ne samo spravljao pizdarije", pustio mu je zaglavak i, odgurnuo ga od sebe.

"Razmisli si malo o tome."

"Ohooo, evo ga, i gospodin pošteni se napokon pojavio", obratio mu se istim tonom, prethodno malo stišavši glas. "A ja već mislio da se zavukao u neku rupu gdje neće moći čuti praskanje granata i VBR-a! Dragi moj, reci ti meni, a što ti čekaš? Mene šalješ na frontu, u redu, slažem se s time, ali bi onda barem mogao i ti sa mnom poći! Na kraju, ti si onaj koji zakukuriče svaki put kad se suprotna strana posluži niskim i prljavim udarcima, a ne ja! Ti planeš svaki put kad prekrše obećanja i sve nas skupa izigraju, pa što onda ne ideš i ne pokušaš tu bandu malo urazumiti? Što tu meni prigovaraš, a tamo gdje se dešavaju prava sranja, tamo te nema!"

Gledao ga je očima iz kojih su frcale iskre, čekajući na njegov odgovor.

"Ako ti je do toga toliko stalo, možda to i učinim. Samo da bi ti srce opet bilo na mjestu", odgovorio mu je Dario.

"Da mi je to doživjeti!"

"Ne reci dvaput. Možda ćeš čak vrlo malo morati čekati."

"O zaista? A ja mislio da su heroji već odavno izumrli!"

"A otkuda si tako siguran u to da ipak nisu? Znam, ne moraš se truditi da mi na to odgovoriš."

Izvadio je iz kutije cigaretu i zapalio je. Otpuhnuo je dim, te kroz oblačić koji je sporo između njih nestajao, promatrao svoga prijatelja. Ovaj se promeškoltio na stolcu te, i sam posegnuvši za jednom, nemirnim je pokretima zapalio, a onda se primirio. Potpuno, gledajući dim koji je nošen blagim strujanjem zraka iz ventilacijskog otvora nestajao. Sada se već posve opustio, njegove je živčanicice nestalo baš kao i one agresivne i usijane atmosfere koja je do maločas prijetila, a sada se, poput teških kišnih oblaka razbijenih i raznesenih snažnim naletom vjetrova, izgubila u daljini. Nastupio je mir, neprirodan i neuvjerljiv, te potrajao nekoliko dugih i neugodnih minuta. Sve je djelovalo pomalo usiljeno i neprirodno, i prostor, i ljudi, i vrijeme, pa čak i *Soft Cell* koji su pjevali svoj remiksirani hit o okaljanjoj ljubavi. Sve je bilo tako nestvarno, pa i Ante, koji se prvi oglasio, djelovao je kao da dolazi iz daljina, kao da se probija kroz maglu, a ona ga sve više i više guta.

"Pa, dečki, vrijeme mi je da idem ča."

Bez riječi su ga pogledali.

"Dario, ćeš doć sutra na predavanje?"

"Mislim da hoću. Da, najvjerojatnije hoću."

"A ti?" obratio se Tihomiru.

"Neću."

"Onda se vidimo sutra", ponovno je pogledao Daria.

"Vidimo se."

"Vas dvojica ste se danas dobroano pograbili", prokomentirao je Dario nakon što je Ante otišao.

"Kako i ne bi kad je dosadan k'o mazga! Taj k'o da ne vidi kad mu je vrijeme da prekrati. Nikako mi ne ide u glavu kak neki ljudi nemaju *feeling* za to da su nepoželjni, da jednostavno smetaju."

"Možda smo u posljednje vrijeme svi malo otupjeli. Možda ni mi nismo mnogočega svjesni."

"I nije mi jasno kog ti je vraga trebalo ono s Lidijom. To je sve bilo tvoje maslo!"

"Možda i jest. Nadam se da ćeš iz svega toga ipak uspjeti izvući i neke zaključke."

"Na što ciljaš?"

"Ni na što posebno. Samo bih volio da malo razmisliš o vašem međusobnom odnosu."

"Kakvom odnosu? Nemamo mi nikakav odnos!"

"Naprotiv, vi imate itekakav odnos. Problem je u tome što se oboje pravite da ga nemate, što ga naprosto ignorirate."

"Nastavi dalje, slušam te. Što mi još pametno imaš reći?"

"I više je nego očito da među vama postoji obostrana naklonost, nešto što se uzdiže iznad obične kolegijalnosti. Pitanje je zašto si ne priznate ono što osjećate. Jedan od mogućih odgovora je taj da se bojite preuzeti odgovornost koja bi došla kao izravna posljedica jedne ozbiljnije, a možda i trajnije emocionalne veze. Drugi je mogući odgovor taj što se bojite gubitka koji bi mogao uslijediti nakon jedne uspjele i recimo plodonosne veze, ovdje mislim na gubitak duhovnog i intelektualnog karaktera. Svi mi tražimo u nekome potporu i oslonac, ruku koja će nam pružiti sigurnost i utjehu, dati nam osjećaj vrijednosti i opstojnosti,

pogotovo danas kada se osjećamo manje vrijednima i izgubljenijima nego ikada prije. I strah, koji vas prožima zbog gubitka te ruke, priječi vas da stupite u ozbiljniju vezu, da se, da tako kažem, pronađete jedno u drugome. Pod svaku cijenu želite izbjeći bol eventualnog rastanka, ne želite podnijeti tu žrtvu, a zapravo niste svjesni da sada patite još više nego što biste, ako bi do toga uopće i došlo, patili poslije.

"Da skratimo priču", prekinuo ga je Tihomir, "ti želiš da se nas dvoje sparimo."

"Ne bih se baš izrazio tvojim rječnikom, ali u biti to mislim."

"I nisi mi to mogao odmar reći, nego si mi pritom morao održati i cijelo predavanje iz psihologije?"

"Mogao sam, ali poznajući tebe, mislio bi da te zafrkavam."

"Tu se u potpunosti slažem s tobom. Kod tebe čovjek nije nikad načisto, misliš li ozbiljno, ili se zezaš."

"To je jedna od mojih mnogobrojnih vrlina. Ali da bismo otklonili svaku dvojbu, sve ovo što sam ti sada rekao, tako sam i mislio. Ozbiljno, a nadam se da ćeš i ti mene tako shvatiti. A i nešto poduzeti u tom pogledu."

"Isuse Kriste", uskliknuo je Tihomir, "koliko sam čekao na ovaj dan! Na ovaj trenutak kada će moj prijatelj pokazati da mu je stalo, i da se on i za mene malo brine! Mislio sam da ću i u grob otići ne doživjevši toga."

"Kako to misliš, da se on i za mene malo brine? Po tome bi se zaključivalo da si se ti nekada brinuo za *mene*."

"Naravno da jesam, naravno!"

"Mora da si se vraški pretrgao kad to nisam uspio ni zapaziti."

"O da, ima tome već više od godinu dana kako se ja brinem. Više od godinu dana."

"Ma nemoj . . ."

"Da, da, još odonda kad sam upoznao jednog tipa po imenu Dario. Frajer je guba, mora mu se priznati. Kaj je je. Malo je na svoju felu, ali što ćeš, nitko nije savršen. Frenđ mi je takav da, da ga tražim, ne bih boljeg našao, i zaista mi je prirasal srcu. Stalo mi je do njega."

"Moram ti priznati da si me ugodno iznenadio. To više što sam mislio da sam i ja samo jedan od tvojih hirova. *Ali zašto mi to nisi rekao prije nego što sam prohodao s Tatjanom, pa ne mogu joj samo tako dati sada nogu!*"

"Tko govori o tebi, beno jedna!"

"A o kome govoriš? Ili sam opet nešto krivo shvatio?"

"Nego što da si krivo shvatio! I, dakle, frajer je pravi as. Na cijelom Pravu nema mu ravna. I zato se iskreno nadam da neće ozbiljno shvatiti ono što sam malo prije rekao u afektu, i da neće izigravati nikakva heroja. Ne bih mogao podnijeti da mi ga neki manje vrijedni četnici rastrgaju u komade. *Kako bih ja davao ispite da njega nema!*"

"Kmetino jedna krapinska, nisam ni sumnjao da je nešto drugo u pitanju! Kakva ljubav, kakvo prijateljsvo! Ja sam tvoja krava muzara i ništa više!"

"Bik, dragi moj, bik!"

"Dobro te je Ante pročitao, svaka mu čast!"

"No kaj se odmah ljutiš, stari moj. Mi smo prijatelji, ne, a prijatelji se i zekaju. Pa ne bumo stalno pričali o politici i sličnim glupostima. Treba unijeti malo vedrine u život, ne?"

"Nda. I ti si se našao pozvanim da se prihvatiš te zadaće."

"Naravno, stari moj, naravno. Nego, buš mi malo posudil ono, ono kaj tam držiš kraj sebe . . . Ma znaš na kaj mislim!"

"Aaa, *Erogenu zonu?*"

"Jebo te *Erogena zona*, mislio sam na skripta! Na skripta, sunac! Ne smijem dopustiti onoj beštiji da me još jenput zronđa, to bi pak bilo malo previše."

"Slažem se s tobom."

"Buš mi ih onda posudil na koji dan?"

"Hmm, budući da sam po prirodi humanist, i iz čistog obzira prema tvojim starcima, dat ću ti ih. A što se tebe tiče, fućka mi se živo! Po meni bi ti komotno mogao još i deset puta padati, a valjda bi ti onda već nešto i do glave došlo!"

"Morti bi, a morti i ne bi. Ali mi ne bumo na to čekali, kaj ne?"

"No, kolega?!"

"Ma evo ti ih, đavo te odnio. I da mi ih u jednom komadu vratiš!"

"Ljubi te Tihi", veselo mu je odgovorio i, zgrabivši skripta, dlanom poslao glasni poljubac.

Žurna se koraka probijao Masarykovom ulicom, kroz gužvu, dok se sunce obrušavalo po krovovima zgrada i glavama tromih i izmorenih prolaznika.

Nešto je visjelo u zraku, vrijeme je zaista bilo neugodno, ne sjeća se kada je bio tako težak dan. To mu je usporavalo i otežavalo kretanje. Bio je bijesan na sebe što se zadržao s dečkima duže no što je planirao, i sada je kasnio već punih pet minuta. Svako malo bi nemirno pogledavao na sat, bojeći se da mu Tatjana ne ode. Samo jednom do sada je bio zakasnio na sastanak, tek nešto više od petnaest minuta, ali nje više nije bilo. Poslije mu je priredila takvu scenu da mu je sve prisjelo, i tada se sam sebi zakleo da si više nikada neće priuštiti takav luksuz. Nikada više, a sada je opet kasnio. Od muke i jada ugrizao se za usnu, i opet pogledao na sat. Već je kasnio osam minuta dok je jurio kroz Balkan – prolaz, i krenuo put Cvjetnjaka. Razumio ju je, nije joj bilo ugodno čekati četvrt sata po najvećoj kiši, i sam bi

vjerojatno tako reagirao, a vjerojatno se ne bi ljutio ako bi i sada istresla *fire* na njega. Na kraju, i sam je mrzio kašnjenje i nepoštivanje dogovorenog vremena. Dovraga, hoće li ga čekati ili ne!?!

Deset minuta, deset!, uspio je uočiti dok je protrčavao ispod Jugotonove reklame, na kojoj je sada bila naljepnica Croatia Records, tek bacivši pogled na izlog u kojem ni ovoga puta nije bilo nikakvih novih izdanja. Sve same stare, prastare stvari, smiješno niskih cijena od po pedeset dinara po ploči koje su se našle na rasprodaji, gomilajući po sebi prašinu i zaborav. I baš kad je izbio u Gajevu, cajger na velikom satu se zaustavio na jedanaest minuta. I on se zaustavio, sav zadihan i slijepljen od znoja, upravo na vrijeme da uspije uhvatiti sliku poljupca od kojeg mu se za još nekoliko stupnjeva podigao krvni tlak. Ljut na sebe, ovo vrijeme i knjige koje su mu sve više smetale, duboko je dvaput uzdahnuo i krenuo prema njoj. Vidjevši ga kako joj prilazi crven u licu a kapljice znoja mu se kristale na suncu, lagano je nahnula glavu i uputila mu blistavi osmijeh.

"Bok!" ispalio je namrgođena lica, zaustavivši se pred njom.

"Bok, Dario. Gdje si ti?"

"Tko je ono?" prešao je preko njezine opaske, te pokazao prstom u smjeru mladića koji je trčao za tramvajem koji je dolazio na postaju.

"Koje?"

"Ono. Onaj frajer u traperu i šarenoj košulji", još uvijek je teško disao.

"Ah, ono . . . To je Igor."

"Igor?"

Da, to mi je kolega s faksa. Zašto pitaš?"

"A što je tu radio?"

"Što je tu radio?!"

"Da! Što je tu radio, s tobom, pred ovim izlogom, veselo čavrljajući i ljubeći te, dok ti imaš sastanak s nekim drugim, i to još sa svojim komadom . . ."

"Koji kasni petnaest minuta, iako zna da ja ne podnosim kašnjenje, to si htio pitati?!"

"Jedanaest minuta."

"Nije bitno, ti kasniš! I ako ovdje postoji netko tko bi trebao biti ljut i postavljati pitanja, onda sam to ja, a ne ti."

"Dobro, pitaj što te zanima, pitaj me zašto kasnim, s kim sam bio i što sam radio, ali mi isto tako iskreno odgovori *što je onaj tip tražio ovdje!*"

"*Taj tip nije ništa tražio ovdje*, bio je samo u prolazu, a kako je vidio da sam sama, i kako sam počela dobivati grčeve od čekanja, bio je toliko pristojan da se ponudi da mi pravi društvo dok se ti ne pojaviš. No kako se već i njemu dalje žurilo, otišao je kad mu je došao tramvaj, i to je sve."

"I to upravo u trenu kad sam se ja pojavio, i ljubeći te."

"On te uopće ne poznaje, budalo jedna. Nikada te nije vidio."

"Svejedno mi se sve to skupa ništa ne sviđa."

"Ne sviđa se ni meni tvoje kašnjenje, pa ti ipak toliko ne zvocam!"

"Oprosti za kašnjenje, nisam mislio da ću kasniti, no nešto se dogodilo i . . . Vrijeme je naprosto proletjelo."

"Da, vjerujem da to ipak nisi namjerno napravio."

"Namjerno?! Isuse, Tatjana . . ."

"Hajde, Dario, opusti se malo, što si tako napet!" pokušala se osmjehnuti. "Živci će ti otići kvragu."

"Nisam napet, samo sam malo umoran."

"Hodi", uhvatila ga je za ruku i krenula. "Idemo se prošetati do Zrinjevca. Već sam se i ja umorila od stajanja na jednom mjestu."

"Imaš pravo, baš bismo i mogli."

Polako su se, s noge na nogu, kretali Praškom do svog odredišta. U tišini, ništa ne govoreći, tek osluškujući prolaznike i poslijepodnevnu vrevu grada. Sunce je sjalo i kad su ušli u hlad pod šarenu kupolu od krošanja stabala, te sjeli na praznu klupu, a umirujući zvuci dječjeg smijeha i fontane okružili ih sa svih strana.

"Onda, je li sada bolje?"

"Da, mačak, puno bolje."

Mješavina najrazličitijih emocija: i tuga, i radost, i sreća, i ljubav, i ljutnja, i prijekor, i obožavanje, i želja, bili su utkani i isprepleteni u pogled kojim je promatrala njegov profil, dok je on nepomičan i nijem zurio preda se. Osmjehnula se nježno i priljubila uz njega.

"Dario, tebe još uvijek ono muči?"

"Što?" okrenuo se, i zagledao joj u oči.

"Onaj bliski susret od prije nekoliko minuta."

"Ne, sve je u redu", ponovno je gledao preda se.

"Lažeš, Dario."

"Lažem? Da, lažem. Lažem k'o pas! Onaj poljubac mi nikako ne ide iz glave. Toliko me izjeda da bih najradije onog tipa . . ."

"Ne brini se, sve je u redu."

"Molim?"

"Ne boj se, neće ti on mene preoteti."

"Toga se i ne bojim. Stvar je u tome da nikako . . ."

"Ozbiljno?"

SVJETLA UMIRUĆEGA GRADA

"Nema teorije za tako nešto."

"Poprilično si samouvjeren."

"Kriste, mačak, jesi li ti njega uopće dobro pogledala? Frajer je toliko ružan da te oči bole dok ga gledaš. I njega da se onda bojim? Pa ja spram njega osjećam samo sažaljenje i najdublju sućut, a ne nekakav strah!"

"Da, to sam već zapazila."

"Što si zapazila?"

"I Dražen, i Darko, i Grga, i svi moji ostali kolege i prijatelji toliko su ružni da ti se smile. Kako suosjećajno od tebe."

"Naravno!"

"Što si onda toliko zapeo za onaj poljubac? Zar si se pobojavao da mi se možda ukus u posljednje vrijeme promijenio?"

"Pa, budući da je u nekoliko posljednjih dana vrijeme poprilično čudno, i da se neobične stvari događaju po gradu . . ."

"Što želiš time reći?"

"Hajde, znaš da ne volim da te dečki ljube. U tome je stvar."

"Odlično! Fino da smo i to raščistili. Više se nećemo ljubiti."

"Molim?!"

"Što hoćeš sada? Pa rekao si da ne voliš da me dečki ljube."

"Znaš ti dobro što sam ja time mislio!"

"Znam?"

"Znaš! A ako si zaboravila, onda ću te podsjetiti . . ."

"Eto, je l' ti sada jasno?"

"Mmmm . . ."

"Samo te ove usne smiju ljubiti, samo te ove ruke smiju držati u naručju i milovati, i samo te ove oči smiju gledati. Vidim li neke druge da to rade, jednostavno ću ih iskopati! Žišku?"

"Mislim da nisam uspjela popamtiti sve što si mi rekao. Bi li ti bilo teško da još jednom ponoviš sve ispočetka?"

"I deset puta ako treba . . ."

Privukao ju je k sebi, i usne joj poklopio svojima. Jedna se zraka probila kroz krošnje i pomilovala njezinu kosu, te je zablistala. Razdvojili su se tek kad su začuli dječji smijeh i ugledali dva mala oka kako ih promatraju. Mališan je žurno zgrabio loptu koja se otkotrljala do njihovih nogu i odjurio veselo poskakujući, razdragan, i s nevinim osmijehom na licu.

"Onda, sada si upamtila?"

"Uglavnom. Ali još jedna . . ."

"Pohotnice jedna, ne dam ti više!"

"Što si ti sve ne umišljaš! Zar si mislio da bih te još molila?"

Uvrijeđeno su se pogledali, prasnuli u smijeh, i još se jednom poljubili.

"Čekaj", on će, "imam nešto za tebe."

Iz hrpe knjiga koje su ležale pored njega na klupi izdvojio je jednu, te joj je uz zagonetan osmijeh pružio.

"Isuse, odakle ti to?!"

"Slatka tajna", zadovoljno će.

"Dario?!"

"I onda kažeš da me ne bi više molila, ha, a čitaš takvu literaturu! Hajde priznaj, kako si došla do te knjige? Je l' ti ju je neki tvoj kolega možda peporučio?"

"Dario!"

"Što, nećeš mi reći?"

"Odakle ti ova knjiga, pitala sam te!"

"Od Lidije, što se pjeniš. Pročitala ju je, pa ti je po meni vraća. I izgleda da joj se jako dopala", ispitivački ju je na tren pogledao, i onda joj, a da se nije niti snašla, istrgnuo knjigu iz ruke. "A sada mi reci kako si došla do nje."

"Dario, vrati mi knjigu!"

"Ja čekam . . ."

"Jesi me čuo!"

"Ne kažeš li odakle ti, znači da nije tvoja. A ako nije tvoja, znači da nema vlasnika, a kako nema vlasnika, znači da bi *svatko* mogao biti njezin vlasnik, a kako bi *svatko* mogao biti njezin vlasnik, onda ostaje kod mene, *svog novog vlasnika!* Dakle?"

"Iz knjižare! A sada mi je vrati."

"Iz knjižare, i što još?"

"To je sve!"

"Sve?"

"Da!"

"Sigurno?"

"Sigurno!!! Išla sam kupovati neku knjigu za faks, ova mi je na odjelu beletristike zapela za oko, i kupila sam je! I to je sve! Bez ičije preporuke i sama!"

"Po intuiciji", nadodao je i odložio je na svoju hrpu.

"Dario!!!" izderala se.

"Što se dogodilo?"

"Vrati mi knjigu . . ."

"Ne paničari. Dobit ćeš je kad je pročitam."

"Štooo?"

"Ili je ja možda ne bih smio čitati? Da nije možda namijenjena samo pripadnicama ženskog spola?"

"Nije", nasmijala se i rukom prešla preko čela. "Samo nisam znala da tebe zanimaju takve stvari."

"Kakve stvari?"

"Takva literatura", ispravila se, i još jednom nasmijala.

"Draga moja, sve što tebe zanima, čime se baviš i što čitaš, zanima i mene. Imaj to na umu."

"Bez brige, imat ću to na umu kad ubuduće budem kupovala knjige."

"Imaj to uvijek na umu!"

"Oh, Dario, da samo znaš kako si smiješan!"

"Samo se ti ceri."

Pogledala ga je, i još se jače nasmijala. Počela je žmirkati očima.

"Prestani ili ću se još rasplakati!"

"Plači! Volim gledati žene dok plaču."

"Što . . . ?" brzo je obrisala oči, i uozbiljena ga pogledala. "Što si rekao?"

"Rekao sam da bih volio vidjeti kako plačeš. Barem jednom. Još te nikada nisam vidio da plačeš."

"Kako možeš biti takva svinja!"

"Nisam svinja, ali bih te zaista volio vidjeti kako izgledaš dok plačeš . . ."

"Kad pročitaš knjigu, javi se. Moj broj imaš", naumila je ustati i krenuti.

Posve staložen i miran, tiho je progovorio.

"Jesi li i onda tako lijepa . . . ili možda još ljepša."

Zastala je u polustojećem položaju, ni u zraku ni na klupi, a on je nastavio.

"Ranjiva i ukrašena suzama, prekrasna i nedodirljiva poput vizije, nevidljiva za mene, običnog smrtnika. Volio bih kada bi mi barem jednom pokazala tu sliku", milovao ju je pogledom, dok je vlažnih očiju opet sjela pored njega, "kada bi mi podarila svoje suze."

"Ti me zaista želiš rasplakati . . ."

"Da, ali ne sada. Zato progutaj suze, djevojko."

"Nego kada?"

"Onda, kada budeš toliko sretna da ćeš od sreće plakati, onda bih te volio vidjeti da plačeš. Te suze bih volio vidjeti, suze sreće, i volio bih da ja budem taj zbog kojeg ćeš plakati. Volio bih da ti jednom podarim takvu sreću."

"Oh, Dario . . ."

"Da, mačak . . . ?"

"I ja bih to voljela, zaista bih to jako voljela. Ali bojim se da bi mi cijeli život bio prekratak ako budem čekala na tebe da me učiniš tako sretnom. U najboljem bih slučaju morala doživjeti duboku starost", zavodljivo se osmjehnula, i pogladila ga po ruci.

"Onda, bakice, hoćeš li plakati za mnom kada umrem? Hoćeš li plakati kad me više ne bude? *Kad me se uspiješ riješiti!!!*"

"Zagreb će potonuti u suzama, vjeruj mi."

"Ah, u to ne sumnjam. A kao i uvijek u sličnim situacijama, uz tebe će se naći Igor . . ."

"Svinjo!!!" skočila je na njega i stegnula ga oko vrata; objmio ju je oko struka, i nasmijao se.

". . . držati te za naboranu ručicu i tješiti . . ."

Zakašljao se od jačine njezina stiska.

". . . dok ćeš me ti suznih očiju i vesela srca otpravljati na onaj svijet . . ."

"Svinjo jedna, zašto te toliko volim, zašto!!??"

I've got the power

I've got the power . . .¹

treštalo je svom snagom, cijela kuća je odzvanjala.

Izuo je cipele i krenuo u sobu.

"Oho, veliki braco je došao doma", proderao se i mahnuo mu njegov mlađi brat.

"Bok, mravac. Stišaj malo tu deračinu, ovo je da čovjek izludi."

Otišao je u svoju sobu i odložio knjige. Konačno je slobodan! Provjerio je ima li na stolu kakva poruka za njega, te ugasio svjetlo. *Snap* su odzvanjali nesmanjenom žestinom.

"Gdje su mama i tata?" upitao ga je naslonjen na vrata.

"Ha?"

"Pitam te gdje su mama i tata!" srdito je ponovio.

"U banci!" odgovorio mu je, i dalje se nadvikujući s glazbom.

Ta mu je dernjava sada već zaista počela ići na živce, a kako njegov brat nije pokazivao ni najmanju namjeru da nešto poduzme u svezi tim, pa je makar i za decibel stiša, odlučio je sam srediti stvar. Odgurnuo se ramenom od vrata te, prekoračivši brata, prišao kasetofonu.

Hladnokrvno je izvadio kasetu i potražio vijesti.

"Hej, što to radiš?!"

"To što vidiš. Kad nećeš ti, onda ću ja. Netko mora."

"Vrati je natrag!"

¹Snap – The Power

"Da, odmah, čim nađem Aktualac na Sto jedinici i na tvoju zapovijed", prčkao je po radiju dok nije našao traženu postaju. "Tu si, stari", zadovoljno je klimnuo glavom.

Brat je hitro ustao s poda na kojem je ležao, te krenuo prema njemu. Uzeo mu je kasetu iz ruke i htio je ubaciti natrag u kasetofon, kad ga je Dario zaustavio. Uhvatio ga je za ramena i okrenuo prema sebi.

"Hrvoje, budi dobro dijete i miruj!"

"Neću!" pokušao se osloboditi, no Dario ga još čvršće stisnu.

"Slušaj ti mene, limač! S tvojim urlikanjem je za danas gotovo. Šlus! Žišku me?"

"To nije urlikanje, to su *Snap*, ako nisi znao!"

"Upravo da je i Michael Jackson, ali s time je za danas gotovo. Kapiraš? A sada briši!"

Pustio ga je, ali Hrvoje se nije micao. Stajali su jedan nasupro drugome, međusobno se fiksirajući.

"Čuješ ti mene? Briši!"

"Čujem!" skočio je i odgurnuo brata, tako da se ovaj zamalo srušio.

"Hrvoje!!!"

Posegnuo je za njim i izbio mu kasetu iz ruke, te je ova, otkotrljavši se, tresnula na pod. Bio je to dovoljan razlog da Hrvoje pobjesni, i više nego dovoljan. Zaletio se prije starijem bratu, i iz sve snage ga tresnuo nogom u gležanj.

"Isusa ti Krista!" kriknuo je Dario, te napravivši bolnu grimasu, uhvatio se za nogu. "To boli, čovječe!"

"Boli, a?!" sijevao je Hrvoje gledajući brata kako poskakuje na jednoj nozi. Bio je u maloj nedoumici, nije bio siguran je li ga zaista tako jako raspalio ili se ovaj samo prenemaže, pa ga je, za svaki slučaj, bubnuo još šakom u trbuh. Dario je neprirodno izbuljio oči, u

trenutku pocrvenio kao da ga je netko zalio kantom crvene boje, te počeo hvatati zrak. Više nije bilo nikakve dvojbe, sada se sigurno ne pretvara!

Protrljao je šaku i razgibao prste, te se iscerio Dariu u lice.

"Ovo ćeš mi skupo platiti, huljo mala! Živog ću te odrati!" zaurlao je, i krenuo prema njemu.

No Hrvoje je, ne čekajući na daljnji razvoj situacije, već bio nestao. Dario je odšepesao za njim, i kad su se opet ugledali, nastala je strka. Hrvoje je pojurio kućom što su ga noge nosile, a Dario za njim. Polako ga je počeo sustizati, svakim mu je korakom bio sve više za petama. Samo što ga nije ulovio, tek je ruku trebao ispružiti da ga dohvati, ali se naglo predomislio i ukopao na mjestu. Intuicija ga ni taj put nije iznevjerila. Staja je sav zadihan, promatrajući Hrvoja kako se luđačkom brzinom zaletio u oca, koj se tog časa pojavio na ulaznim vratima, te ga zamalo oborio na pod.

"Majku mu . . .", bio le sve što je zatečeni otac uspio izustiti.

Sav izbezumljen, Hrvoje se što je brže mogao odvojio od namrgođena oca. Užas mu se jasno ocrtavao na licu. Skrenuo je pogled na Daria, koji mu se slavodobitno osmjehivao, a potom opet na oca, i majku koja je također u međuvremenu ušla i bez riječi ga promatrala.

"Dakle", javio se otac, "hoće li mi netko reći što se ovdje događa?"

Dario je pročistio grlo i prvi se javio.

"Ništa posebno, malo smo se natjeravali."

"Ništa posebno, je l'? A to što sam ja skoro ostao izbijenih bubrega, nikome ništa. Što mi imaš ti reći?" upitao je mlađega sina koji je u njega gledao s neskrivenim strahom, što nije bilo nikakvo čudo, jer je otac u ovoj kući ipak predstavljao neki autoritet. Ipak?!

Hrvoju je bilo šesnaest godina, tri manje nego Dariu, no obadva su spram njega osjećala nešto poput strahopoštovanja, na neki ga se svojstven način čak pomalo i bojali. Obojicu je

otac čvrsto držao na uzici, ponekad je znao biti i strog i oštar, ali nikada nije bio nepošten i bez razumijevanja prema njima, i nikada nije pravio razliku među svojim sinovima. Ni nakon što je Dario postao punoljetan ništa se nije promijenilo u njihovim odnosima, a kamoli da bi sin dobio malo više slobode u ponašanju. Sve se i dalje odvijalo po prije skoro dvadeset godina napisanom pravilu. I nije bilo nikakvih odstupanja.

Nije onda ni čudo da je majka, koja je iz svog nepresušnog majčinskog izvora neumorno crpla bezgraničnu ljubav kojom je tako nesebično i otvoreno obasipala svoje sinove, djelovala kao čista suprotnost svome mužu. Nježna i pomalo krhka, spram njega staloženog, čvrstog i katkada previše zatvorenog. I tko bi pomislio da među takvim suprotnostima može postojati savršen bračni sklad te iskrena i trajna ljubav.

Što se pak Daria i njegova brata tiče, ni oni nisu pali daleko od stabla. Prvi je bio isti otac, ali je uza sve njegove osobine uspio naslijediti i romantično-sentimentalan duh majke. A Hrvoje, Hrvoje je pak bio druga mama. Ako bi ga čovjek pokuša procijeniti, oslanjajući se pritom isključivo na njegovu vanjštinu, vrlo bi se lako mogao preavariti. Rijetki su bili oni koji su znali da se iza tog snažnog i mišićavog tijela, koje je samo ludovalo za sportom, krije zapravo krhko i razmaženo derište. Izvana se činio jakim i čvrstim, a istina je bila da je bio plah i ranjiv. Bio je suprotnost samome sebi. I sada, dok mu se snažan prsni koš ubrzano dizao i spuštao, a srce bjesomučno tuklo, on je bio preplašen, nasmrt preplašen. Oduzet je stajao pred ocem, i ni glasa nije mogao izustiti.

"Čini se da smo malo pretjerali u zezanciji", spašavao je Dario brata, a bol ga je i dalje razdirala. "Nismo očekivali da ćete se tako brzo vratiti.

"Da . . ." konačno se uspio i Hrvoje oglasiti.

Otac ih je sumnjičavo pogledao i upitao:

"Sigurni ste da je to sve? Da možda nešto ne krijete od mene?"

"Ne", požurio je Dario, a Hrvoje odmahnu glavom.

"Posve sigurni?"

"Da", odgovoriše mu u isti glas.

"Jao si ga vama ako saznam da mi lažete", ozbiljnim će tonom, prikrivajući osmijeh. "A sada pospremite taj nered koji ste za sobom ostavili, a potom trk na večeru", krenuo je prema kuhinji zajedno s mamom te, upalivši svjetlo, nadodao, "I da nisam čuo nikakvu galamu, jeste li me čuli?"

"Jesmo!" odvratio je Hrvoje za obojicu, te se osmjehnuo Dariu. "Hvala ti, braco."

"Nda", prišao mu je ovaj i prebacio ruku preko ramena. "No ako misliš da si se s time izvukao, i da je među nama sve gotovo, onda si se zafrknul k'o nitko, žiškiš? Mravac! . . ."

Hrvoje mu se nacerio, i bocnuo ga u rebra.

"Hajde, sredi sad taj džumbus", reče mu Dario odlazeći u drugu sobu.

"Hej, a ti? Što ćeš ti raditi?"

"Pokušat ću uloviti nešto od vijesti, koje su mi zbog tebe skoro već cijele prošle!"

"Zar misliš da ću ja *sam* sve ovo pospremiti?!"

"Mislim da hoćeš. Ili bi možda radije da otac sazna što sam zatekao po dolasku kući?"

Hrvoje je tiho opsovao i nevoljko se latio posla.

Za Aktualni 101 je, naravno, bilo prekasno. Ali vijesti koje je ulovio na Radio-Zagrebu, a potom iste i vizualno konzumirao preko Dnevnika Hrvatske televizije, izazvale su mu mučninu. Slabo je večerao, a i ono malo što je uspio pojesti, poželio je da nije niti okusio. Izvješća sa svih hrvatskih bojišta bila su zastrašujuća i krajnje alarmantna. Najteže je i dalje bilo u Vukovaru. Koliko će još dugo taj grad izdržati okrutne i neprekidne napadaje neprijateljske vojske, bilo je pitanje vremena. Dana, a možda već samo sati. To je ujedno bilo pitanje izdržljivosti i luđačke odlučnosti malobrojnih branitelja, kao i desetine tisuća

zatočenih civila. To je bilo pitanje kada će Svijet napokon progovoriti i odlučno stati na kraj tom bezumlju, sramoti pred kojom je već toliko dugo uspješno zatvarao oči. Ali to je bilo i pitanje trenutka kada će moćni neprijatelj reći definitivno *sada*, te u jednom silovitom i neviđenom napadaju sasjeći sve živo, uništiti grad i pretvoriti ga u prah i ruševine, uspomene i bolno sjećanje, naočigled Europe, naočigled Svijeta, naočigled *svih*. I dok je slušao to sablasno izvješće iz sablasnoga grada i nije mu posve jasno bilo kojim to putem i kako dopire do njega, dok je čekao na njegov optimističan kraj kojeg nije bilo, dok su vijesti iz svijeta prohujale ispred njega poput vihora, a za njima i sportske novosti i prognoza vremena koja je za sutra najavljivala još toplije vrijeme, i kad je Hrvoje, jedva dočekavši svojih pet minuta, prebacio program na MTV i pred njim se pojavio Marky Mark sa svojim *Good Vibrations*, mislio je na jednu stvar, na jedno jedino pitanje koje mu se cijelo to vrijeme neprestance vrzmalo po glavi, čineći sve što je vidio i što je čuo očajnički zbrkanim i nesuvislim, posvemašnjom televizijskom zbrkom i slomom duha.

Zatvorio je oči i pokušao srediti svoje misli, ali mu to nije polazilo za rukom jer je Hrvoje krajnje nemilosrdno pojačao ton i glavu mu i dalje punio Markyjevim dobrim vibracijama.

*It's such a good vibration, it's such a sweet sensation.*¹

Odahnuo je s olakšanjem kad se ovaj pokupio u kuhinju. Naime, ne bi to učinio da ga nije pozvala mama i zamolila da joj nešto pomogne. Munjevito je zgrabio daljinski upravljač i gotovo do kraja stišao ton, te ugledavši priliku da dobije odgovor na svoje pitanje, obratio se ocu.

"Tata", započeo je, "što se to tamo zapravo događa s Vukovarom?"

Otac ga je, podignuvši obrve, pogledao preko novina.

"Nije mi jasno na što misliš."

¹To je tako dobra vibracija, to je tako ugodna senzacija.

"Vidio si maloprije vijesti u Dnevniku, ne? E, pa jedna stvar mi nije jasna. Zapravo, ništa mi nije jasno. Ma, šaljemo li mi njima tu pomoć ili ne?"

"Naravno da im je šaljemo, zašto me to pitaš?"

"Pa s obzirom na ono što sam vidio i čuo, ne bih se baš složio s tobom. Zapravo, čini mi se kao da tu netko nekome farba oči, kao da nas pokušava zavarati. Nisu to posve čista posla."

"Dario, jesi li ti svjestan onoga što govoriš i težine svojih optužaba? Nekada se zbog takvih izjava išlo iza rešetaka."

"Ja nikoga ne optužujem. Samo govorim ono što vidim i čujem, baš kao i ti, baš kao i svi ostali. Ništa ja novo ne izmišljam."

"Onda baš nemaš previše otvorene ni oči ni uši, jer da imaš, ne bi pričao takve gluposti."

"One mogu biti tebi gluposti, ali nekome drugome je to pitanje života i smrti. I da se naše vrhovništvo malo više okrene svojoj savjesti, a malo manje sluša i gleda u Europu, Vukovar sigurno ne bi bio tamo gdje je sada."

"Hoćeš reći da mi ništa ne poduzimamo kako bismo sačuvali i obranili Vukovar? To hoćeš reći?"

"Nisam to rekao."

"Ali si mislio! Nisam vjerovao da ću od vlastita sina doživjeti to što upravo slušam, da će me proglasiti izdajnikom i . . . "

"Ali, tata, nisi fer!"

"Slušaj me, Dario. Ti si svoje rekao, pa dopusti sada meni da ja kažem svoje. Vukovar nismo ostavili na cjedilu, nije prepušten samome sebi, a niti će to biti. Vukovar dobiva pomoć, i dobivat će je i dalje. Gotovo stalno im šaljemo transporte, naravno u manjim količinama jer drukčije je u ovoj situaciji to nemoguće izvesti. Istina je da pošiljke ne stignu svaki put na svoje odredište, istina je da je i neprijatelj uspio dio toga uništiti ili ukrasti. Najbolji dokaz za

to ti je ovaj veliki međunarodni humanitarni konvoj koji nisu htjeli propustiti. To nisu ljudi, Dario, to su čudovišta, ne znam ni sam što bih rekao, i s njima je gotovo nemoguće razgovarati i pregovarati, a da o postizanju nekog dogovora i ne govorim. Ali unatoč tome mi se trudimo i uporni smo, pokušavamo sve kako bismo pomogli Vukovaru. Najgore je to što ne ovisi sve o nama. Razumiješ me? Nije nam nimalo lako mirno i razborito pregovarati s tom bandom, dok oni paralelno ubijaju naše ljude i razaraju sve što im dođe pod ruku. Ali moramo. Moramo ako želimo spasiti one ljude koji su ostali u Vukovaru, i ne samo Vukovaru. Mi se borimo za svakog našeg čovjeka!"

"A zašto ne udarite po njima kad drukčije ne ide? Zašto ih ne pregazite? Dokle ćemo slušati Europu i dopustiti njezinim promatračima da nam sole pamet? Tim komedijašima u bijelim odijelcima!"

"A znaš li ti kolika je sila pokrenuta protiv nas? Znaš li ti koja je to mehanizacija? Ne bismo imali nikakve šanse ako bismo ušli u otvoreni sukob s njima. Naprosto bi nas pregazili!"

"Nisam ni mislio da biste trebali ići u otvoreni sukob. To ja uopće nisam rekao."

"A što si onda mislio?" sumnjičavo ga je pogledao.

"Tata, pa ne moram valjda ja tebi o tome govoriti."

Otac mu se osmjenuo.

"Kad si već tako dobar u razvijanju vojne strategije, reci mi, jesi li isto tako dobar i u čuvanju tajne? Jesi li u stanju držati jezik za zubima, i prije ga pregristi nego negdje izlajati ono što ti je rečeno u povjerenju?"

"Naravno da jesam! Zar sumnjaš u moje sposobnosti? Zar me ne poznaješ dovoljno?"

"Dobro te ja poznajem, i tebe i tvoje sposobnosti, zato te i pitam!"

"Ma daj, tata . . ."

"Ne šalim se. Stvar je vrlo ozbiljna."

"Obećajem ti da ću šutjeti kao zaliven. A ako mi ne vjeruješ, sjeti se kad sam posljednji put prekršio neko obećanje."

"Hmm."

"Onda? Hoćeš li mi reći . . ."

"Radi se o probou", ispalio je prekinuvši ga.

"Daaa?" oprezno će Dario, sav se pretvarajući u uho.

Otac se malo navirio u kuhinju da vidi što ono dvoje radi, a kako su i dalje bili zabavljeni svojim poslom, nastavio je sniženim tonom.

"Prije nekoliko dana su snage MUP-a i naše vojske pokušale napraviti probou koji sam ti spomenuo i, kako ti kažeš, udariti po njima."

"Zaista?"

"Krenulo se iz Vinkovaca, žestoko, na sve ili ništa. Rezultat toga je bio da je prvi dio proboua bio uspješan."

"I? Što je bilo dalje?" vukao je na slamku iz njega.

"Sigurno se nećeš o tome nikome izbrbljati?"

"Tata!"

Nasmijao se, a potom nastavio.

"U planu smo imali osvojiti Marince, nakon čega bi automatski bili i naši Bogdanovci, te onda više ne bismo imali gotovo nikakvih problema da dođemo do Vukovara. Otprilike pola Marinaca smo i uspjeti osvojiti, ali nas je tada diplomacija zaustavila i spriječila daljnji probou. Europa je izravno zahtijevala da obustavimo napadaj i tako omogućimo prolaz konvoju koji je išao kao pomoć ranjenicima. Pod svaku cijenu su htjeli da im ta misija uspije, a što im ispade od misije, ne bih želio komentirati. Dakle, mi smo tako reći bili prisiljeni

obustaviti napad jer nam je bilo rečeno da će u protivnom misija EZ-a biti povučena iz Hrvatske, a mi biti smatran krivcima za njezin neuspjeh. Tom obustavom, dakako, nismo uspjeli iskoristiti šansu, te izvući ranjenike i sve one koji su bili opkoljeni. Cijela akcija je pala u vodu.

"Ali zašto ste ih poslušali? Zašto ste se dali vozati?"

"Nismo imali drugog izbora. Nisu nam ga dali."

"U vražju mater i promatrači, kad su u pitanju životi tolikih ljudi!"

"Dario, pripazi na rječnik."

"Oprosti, ali jednostavno to ne mogu shvatiti. Ne ide mi u glavu kako su mogli biti tako glupi i naivni! Kako?"

"Možda jesu bili glupi i naivni, ali ne zaboravi da su ipak htjeli najbolje. Druga je stvar što u tome nisu uspjeli."

"Da, oni nisu uspjeli, i što sad? One ljude ćemo izgleda ipak prepustiti njihovoj sudbini i četnicima, i to još zahvaljujući njima! Ili se možda varam?"

"Nećemo ih prepustiti, ne plaši se."

"To onda znači da . . ."

"To znači da se varaš, i da spremamo još jedan proboj. No o tome ti neću više ni riječi reći, pa da se upravo i na glavu postaviš. Mislim da ti je dobro poznato što se krije iza pojma 'vojna tajna'. Da, nemoj me tako gledati. Ona prava je u pitanju."

Hrvoje i mama su se pojavili na vratima, i razgovor je istoga trena bio završen. Otac se opet vratio svojim novinama, a Dario je ostao zakinut za nekoliko obavijesti. No za sada nije mogao ništa učiniti, pa je zajedno s bratom odgledao nekoliko spotova na MTV-u. Potom je ustao i pošao spavati. Ugasio je svjetlo, a misli su mu se opet vratile na Vukovar. Nije pokušavao zaspati, znao je da mu san još neće doći, pa se prepustio razmišljanju. Mislio je o

SVJETLA UMIRUĆEGA GRADA

tome kako bi se moglo pomoći tim ljudima koji su već preko dva mjeseca zatočeni u gradu koji skoro da više i ne postoji. Kako bi se moglo pomoći svim tim civilima i ranjenicima, gardistima koji se nadljudskim naporima bore za svaku ulicu, za svaku kuću. Razmišljao je o golgoti kroz koju Vukovar prolazi, a pomoć mu još uvijek nije stizala. Sjetio se i konvoja koji je doživio potpuni neuspjeh, i proboja koji bi trebao uslijediti. Posljednjeg proboja, još jednog očajničkog pokušaja dok nije prekasno, pa kud puklo da puklo. I Europe i Svijeta se on sjetio, njihove nemoći i neodlučnosti da prekinu ovo ludilo, i zdravog razuma koji je totalno zakazao. Mislilo je dugo u noć, sve umorniji i sneniji, zdvojno tražeći neko rješenje. Izlaz. No nije ga uspio naći. San ga je pretekao.